

Gràcies a uns militars traidors i a la política de No Intervenció, a Espanya, sense eixir d'Espanya, hem conegut una terra de la qual no sabíem res fins ara. Aquesta terra, senyora, hom l'anomena «terra de ningú» i és l'espai que va des de les nostres línies a les línies enemigues. Aquesta nit passada, el vostre fill, senyora, ha caigut ferit, mortalment ferit, a la «terra de ningú».

Ahir hi hagué un combat molt dur que no cessà fins que la nit, amb les seves ales de seda brodades d'estels, sumí en la tenebra el carnatge tràgic del camp de batalla. L'enemic no avançà ni un pas, però deixà la «terra de ningú» sembrada dels seus morts, sembrada dels seus ferits.

Vós no sabeu, senyora, com és terrible una nit de guàrdia a la terra de ningú. El vostre fill, que pertanyia a l'exèrcit italià, —no, a l'exèrcit italià, no: als «voluntaris» que envia Mussolini— sí que ho sabia.

Després de la remor espantosa del combat, el silenci sembla una cosa infinita d'acabament total. No obstant, la nit és plena de remors.

L'aire fa pudor de terra xopa de sang: una pudor molt característica, salada i apelagosa, que la majoria de nosaltres ha conegut als camps de batalla. Els ulls no s'acostumen a la fosca i hom veu l'impossible: la «terra de ningú», on durant el combat han caigut els ferits i els morts. La llum

pàl·lida de les estrelles naufraga en els ulls espantosament oberts dels ferits.

Entre aquells ferits, senyora, anit hi havia el vostre fill. El vostre fill, agnitzant, delirava. Nosaltres no el vèiem, però el sentíem: hauríem volgut recollir-lo i acollir-lo entre nosaltres; però els dispars de l'enemic ens privaven de moure'ns; no el vèiem, el sentíem: parlava del barri excèntric de Florència on havia nascut, on havia viscut tants anys, a la vora de l'Arno i des del qual hom veia, tot daurat de sol, el pujolet de Fiésole; parlava d'un viat-

ge a Milà; parlava dels amics i parlava de vos, senyora, i parlant de vos la seva veu esdevenia més feble i més tendra. De vegades les paraules eren trencades amb un gran sanglot i eren substituïdes pel plor. No us sàpiga greu, senyora: els homes molt homes també ploren. De vegades —devia sofrir molt, car després hem vist que tenia la ferida al ventre— es queixava.

El minyó que estava de guàrdia m'ha dit, després:

—He passat una mala nit, creieu-me. Teníem un ferit italià molt proper a les nostres línies i he hagut d'assistir a la seva agonia impossibilitat de fer res per ell, perquè els dispars de l'enemic em privaven de prestar-li ajut. M'ha fet molta pena.

A la matinada, poc abans de l'alba, el monòleg trencat i al·lucinant s'ha espesseït de pauses. La veu era espessa de saliva i cada vegada més ronca i més ofegada. Hi ha hagut un moment

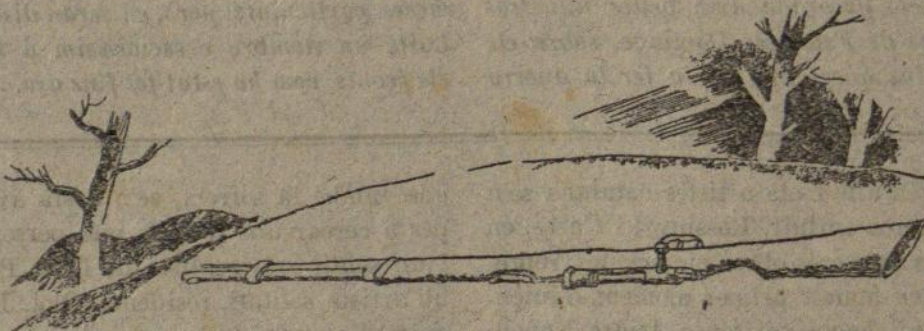
que el ferit, en el seu deliri, cantava: una cançó que semblava de bressol, de ritme molt lent. Després ha llençat un ai! més fort que els altres, com si li esqueixessin les entranyes. Després, molt dolçament, amb un fil de veu, ha murmurat:

—Mamma!

Aquesta, senyora, ha estat la seva paraula última. Segurament si hagués pogut gaudir aquest suprem consol, hauria posat el cap damunt la vostra falda talment com si s'hagués volgut fondre en les entranyes que li donaren la vida, tan miserablement llançada.

No maleïu els nostres soldats, senyora, que també tenen mare. Al vostre fill no l'han mort els nostres soldats. Al vostre fill l'ha mort la prudència suicida d'unes nacions, l'ha mort la política del Comitè de No Intervenció, l'ha mort, sobre tot, la supèrbia de Mussolini, el vostre dictador.

Ell promet la retirada dels «voluntaris». Us enganya, us menteix. Som no-

saltres, en justa i abnegada defensa, qui els retirem donant-los-hi uns quants pams i una capa de terra damunt la boca i els ulls.

No. Els vostres fills ja no tornaran a Itàlia, ja no tornaran als vostres braços. Mussolini els ha arrancat de les fàbriques, dels obradors, de les oficines, dels bells camps d'Itàlia per a durlos «voluntaris» a Espanya. Han vingut a matar, i, per tant, han vingut a morir.

Vós i les altres mares italianes els esperareu en va. No tornaran, no oïreu mai més la seva veu feta rialla o cançó, no us emmirallareu mai més en els seus ulls. Han caigut i, en caure, tenien el vostre nom als llavis.

En morir han recordat la mare i el record ha estat com una gran resplendor.

No ens tingueu odi, senyora, si us heu quedat sense fill. Al vostre fill no l'hem mort nosaltres. Nosaltres no volíem la guerra. Itàlia no tenia cap motiu, no tenia cap dret per a intervenir en la nostra guerra.

Les terres de ningú, els fronts de batalla són tombes d'innombrables voluntaris italians obligats a venir a Espanya a lluitar contra la llibertat i la dignitat del nostre poble.

No odieu els nostres soldats, senyora, que també tenen mare. Els nostres soldats haurien abraçat el vostre fill i li haurien donat el nom dolç de germà si

no li hagués estat posada a la mà una arma homicida dient-li:

—Vés a Espanya i mata.

Al vostre fill no l'hem mort nosaltres.

Mares italianes: salveu els vostres fills! Defenseu-los bé, les que encara els teniu vivents. I les que ja el sabeu mort, venjeu-lo. Convertiu-vos en una mar de tempesta que digui a Mussolini amb veu acusadora:

—Què has fet del nostre fill?

LLUIS CAPDEVILA